

*dr hab. Marianna Greta, prof. PŁ*¹

Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego
Wydział Organizacji i Zarządzania
Politechnika Łódzka

*dr Ewa Tomczak-Woźniak*²

Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego
Wydział Organizacji i Zarządzania
Politechnika Łódzka

Instrument „Łącząc Europę” w aktywizacji współpracy i osiągnięciu celów społeczeństwa informacyjnego

WPROWADZENIE

W perspektywie finansowej przyjętej na lata 2014–2020 zaszło wiele istotnych zmian uwzględniających europejskie uwarunkowania rozwojowe, a także potrzeby krajów członkowskich i wyzwania światowe. Kierunki tych zmian wyznacza strategia „Europa 2020” realizowana w ramach trzech wzrostów (wzrostu inteligentnego, zrównoważonego i włączania społecznego) realizowanych przez siedem dużych programów (Unia Innowacji, Mobilna Młodzież, Europa Efektywnie Korzystająca z Zasobów, Europejska Agenda Cyfrowa, Polityka Przemysłowa w Erze Globalizacji, Program na rzecz Nowych Umiejętności i Zatrudnienia, Europejski Program Walki z Ubóstwem), którym towarzyszą przyjmowane szczegółowe wytyczne.

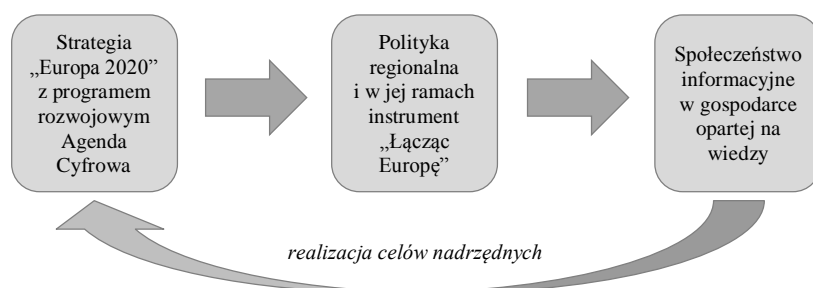
Cele strategii „Europa 2020” osiągane są przede wszystkim poprzez realizację założeń polityki regionalnej za pomocą wsparcia z funduszy strukturalnych oraz nowego instrumentu „Łącząc Europę”, które w całości dają podstawy roz-

¹ Adres korespondencyjny: Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika Łódzka, ul. Wólczańska 215, 90-924 Łódź, e-mail: kieimm@info.p.lodz.pl, tel. 42 636 14 86.

² Adres korespondencyjny: Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika Łódzka, ul. Wólczańska 215, 90-924 Łódź, e-mail: ewa.tomczak@p.lodz.pl, tel. 42 636 14 86.

woju społeczeństwa informacyjnego w gospodarce opartej na wiedzy. A zatem strategia „Europa 2020” staje się niejako podstawą i katalizatorem procesu tworzenia społeczeństwa informacyjnego w Unii Europejskiej.

W tym miejscu warto zauważyć, że z założenia gospodarki wszystkich krajów Unii Europejskiej funkcjonują już zgodnie z założeniami realizowanej do roku 2013 odnowionej strategii lizbońskiej, zatem wszystkie w mniejszym bądź większym stopniu są gospodarkami opartymi na wiedzy. Dlatego też autorki pozwoliły sobie na użycie sformułowania, iż rozwój społeczeństwa informacyjnego w Polsce i pozostałych krajach UE zachodzi w warunkach gospodarki opartej na wiedzy.

Rysunek 1. Strategia „Europa 2020” a społeczeństwo informacyjne

Źródło: opracowanie własne.

Celem opracowania jest przedstawienie nowego instrumentu w polityce regionalnej „Łącząc Europę” w kontekście budowania społeczeństwa informacyjnego. Przyjęcie takiego celu implikuje następujące elementy składowe opracowania:

- przybliżenie istoty instrumentu „Łącząc Europę” w jego obszarach wsparcia,
- przybliżenie idei społeczeństwa informacyjnego,
- prezentacje wstępnych wniosków z badań pilotażowych.

Opracowanie wieńczy wnioski z pierwszej części rozpoczętych w czerwcu 2014 roku badań dotyczących znajomości instrumentu „Łącząc Europę”, przeprowadzonych na poziomie NUTS II na zachodnim pograniczu Polski w województwach dolnośląskim, lubuskim i zachodniopomorskim. Jest to faza wstępna badań. Rozpoczęte one zostały w najstarszym polskim euroregionie, który powstał w 1991 roku – Neisse–Nisa–Nysa (na styku granic polskiej, niemieckiej i czeskiej). Przeprowadzone badania pilotażowe sugerują pierwsze wnioski i spostrzeżenia, które warto przedstawić i dalej weryfikować, bowiem „Łącząc Europę” jest dopiero wdrażany do praktyki.

Zaprezentowane w opracowaniu załączkowe wnioski są na tyle interesujące, że mogą mieć charakter aplikacyjny i mogłyby przyczynić się do zwiększenia skuteczności wdrażania tego instrumentu w przyszłości.

Wagę nowego instrumentu „Łącząc Europę” dostrzegają też władze unijne (Komisja Europejska i inne współdecydujące i współrządzące organy UE) uznając, iż to efektywność energetyczna, transportowa i cyfryzacyjna będą w centrum unijnej spójności na lata 2014–2020.

Epoka ogromnych dotacji na drogi i mosty powoli odchodzi do przeszłości. To inwestycje koncentrujące się na innowacyjności i ekologicznym wzroście gospodarczym stworzą dobre i trwałe miejsca pracy oraz służyć będą dochodzeniu do społeczeństwa informacyjnego [Prawo..., 2014, s. 43].

ISTOTA I ZNACZENIE „ŁĄCZĄC EUROPE” W JEGO OBSZARACH WSPARCIA

W zapisach strategii „Europa 2020” można znaleźć treści mówiące, iż Europa potrzebuje inteligentnych, zrównoważonych i w pełni zintegrowanych sieci transportowych, energetycznych i telekomunikacyjnych. Te zaś nie są osiągalne na poziomie krajów członkowskich, zatem interwencja szczebla unijnego staje się tutaj konieczna, co więcej można dzięki niej zminimalizować koszt całkowity³. Na potrzeby „załatania” luki finansowej dla realizacji celów strategii „Europa 2020” stworzono więc nowy instrument „Łącząc Europę”.

Instrument „Łącząc Europę” (ŁE) to narzędzie finansowania projektów uzupełniających braki w europejskiej strukturze transportowej, energetycznej i cyfrowej. Instrument ten nie jest zorientowany na cele poszczególnych państw członkowskich, ale UE jako całości. Ma za zadanie zwiększyć jej integrację wewnętrzną, spójność terytorialną i społeczną, a także konkurencyjność i wzrost gospodarczy, które ucierpiały wskutek ostatniego kryzysu finansowego.

Na inwestycje w obszarze transportowym ŁE Unia Europejska przeznaczyła niemal 32 mld euro. Głównym celem jest ułatwienie wymiany towarowej i usług na terenie krajów członkowskich. Instrument ten jednak różni się w tym obszarze od innych, ponieważ bierze pod uwagę również komunikację i transport transgraniczny, koordynując współpracę państw członkowskich. Celem „Łącząc Europę” w tym obszarze jest też zapewnienie komunikacji z miejscami zagrożonymi wykluczeniem, stworzenie nowoczesnych sieci szybkich kolei oraz połączeń kolejowych między lotniskami a miastami.

Obszar energetyczny instrumentu ŁE ma na celu likwidację wąskich gardeł oraz usunięcie luk w sieci energetycznej, tak by ułatwić realizację wspólnotowych założeń dotyczących ekologii i klimatu. Inwestycje w ramach obszaru energetycznego mają również przyczynić się do dalszej integracji wewnętrznego rynku energetycznego. Instrument ŁE ma również uczynić Europę bardziej ekologiczną poprzez wspieranie czystszej transportu i ułatwienie korzystania z energii odna-

³ Tytuł XVI Traktatu o Unii Europejskiej.

wialnej, zwiększając jednocześnie integrację wewnętrznego rynku energii, poprawiając bezpieczeństwo dostaw oraz przyczyniając się do uniezależnienia energetycznego krajów członkowskich UE za sprawą dywersyfikacji źródeł dostaw.

Trzeci obszar inwestycji w ramach instrumentu ŁE obejmuje projekty mające na celu stworzenie łączy szerokopasmowych, w ramach których wszyscy mieszkańcy UE mieliby dostęp do sieci o przepustowości co najmniej 30 Mb/s, a co najmniej 50% do sieci o przepustowości 100 Mb/s. Ten obszar inwestycji obejmowałby również wprowadzenie ogólnoeuropejskich usług cyfrowych np. identyfikację elektroniczną czy elektroniczne zamówienia publiczne. Tabela 1 zawiera usystematyzowane informacje na temat obszarów wsparcia instrumentu ŁE.

Tabela 1. Charakterystyka obszarów wsparcia instrumentu „Łącząc Europę”

Obszary „Łącząc Europę”	Charakterystyka
e-energia	<ul style="list-style-type: none"> – lepsze wzajemne połączenia przesyłowe; – usunięcie luki w finansowaniu usuwania wąskich gardeł; – dalszy rozwój wewnętrznego rynku energetycznego; – poprawa bezpieczeństwa dostaw; – poprawa możliwości przesyłu energii ze źródeł odnawialnych w oszczędny sposób; – zabezpieczenie obywateli krajów członkowskich w dostępie do źródeł energii w umiarkowanych cenach. Budżet: 9,1 mld euro
e-transport	<ul style="list-style-type: none"> – unowocześnienie infrastruktury transportowej; – usunięcie wąskich gardeł; – utworzenie brakujących połączeń; – rozszerzenie możliwości korzystania z form transportu, które w mniejszym stopniu zanieczyszczają środowisko naturalne. Budżet: 31,7 mld euro
e-cyfryzacja	Powstanie infrastruktury niezbędnej do rozbudowy usług w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – identyfikacji elektronicznej, – elektronicznych zamówień publicznych; – elektronicznej dokumentacji leczenia; – portalu Europeana; – e-sprawiedliwości; – usług celnych. Budżet: 9,2 mld euro

Źródło: opracowanie własne na podstawie Komunikatu Prasowego Komisji Europejskiej: Instrument „Łącząc Europę”: Komisja przyjmuje plan przewidujący 50 mld euro na rozbudowę sieci europejskich, Bruksela 19.10.2011.

Tradycyjnie, rozwój systemów transportowych w państwach europejskich miał wymiar krajowy. UE przy pomocy instrumentu ŁE może odegrać kluczową rolę w koordynacji działań państw członkowskich w zakresie planowania, zarządzania i finansowania projektów transgranicznych. Efektywnie działająca sieć stanowi niezbędny element sprawnego funkcjonowania jednolitego rynku europejskiego poprawiając też konkurencyjność działających na nim przedsiębiorstw.

Na uwagę zasługuje fakt, iż dzięki finansowaniu w ramach ŁE projekty staną się bardziej wiarygodne, obniży się profil ich ryzyka, co w następstwie pozwoli pozyskać pieniądze ze źródeł prywatnych i publicznych. Pieniądze te pozwolą zapewnić interoperacyjność i pokryją koszty utrzymania infrastruktury na szczeblu europejskim, łączącej infrastrukturę poszczególnych państw UE.

Trzy opisane powyżej, powiązane ze sobą i uzupełniające się obszary inwestycji objęte są jednym „płaszczem” instrumentu ŁE. Bliższa analiza charakterystyki poszczególnych obszarów wsparcia pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie trzy obszary służą stworzeniu społeczeństwa informacyjnego w krajach UE, w sposób bezpośredni (e-cyfryzacja) lub pośredni (e-transport, e-energetyka).

SPÓŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE W KONTEKŚCIE STRATEGII „EUROPA 2020”

W drugiej połowie XX wieku, zarówno na świecie, jak i w Europie, zaobserwowano proces powstawania nowego typu społeczeństwa, które nazwano w literaturze społeczeństwem informacyjnym. Jako jego podstawową cechę uznano szybki rozwój technologii teleinformatycznych. W erze globalizacji, informatyzacji, powszechnego dostępu do Internetu i sieci komórkowej coraz mniejsze znaczenie ma odległość, natomiast informacja stała się najcenniejszym dobrem, urastającym w niektórych opracowaniach nawet do rangi nowego czynnika produkcji. Dlatego też ogromne nakłady lokowane są w rozwój nowoczesnych technologii umożliwiających jak najszybsze pozyskiwanie, przesyłanie i analizę informacji.

Na definicję społeczeństwa informacyjnego składa się wiele różnych elementów składowych, stąd też taka różnorodność definicji tego pojęcia. Tabele 2 i 3 zawierają zestaw najbardziej popularnych definicji społeczeństwa informacyjnego w ujęciu literaturowym, jak i przyjmowanych przez różne organizacje o zasięgu międzynarodowym.

Analiza przedstawionych definicji pozwala sformułować pewne uogólnienia. Dostrzeżenie zjawiska tworzenia się nowego typu społeczeństwa miało miejsce w latach 70. ubiegłego wieku, wówczas to również dokonano pierwszych prób jego zdefiniowania.

Zagadnienie to zatem nie jest nowe. Przełom wieków, skok technologiczny i powszechność komputeryzacji spowodowały wysyp publikacji na temat społeczeństwa informacyjnego. Elementami wspólnymi przytoczonych definicji są komputeryzacja, cyfryzacja, dostęp do Internetu i informacja. Głębsza analiza literatury zaś pozwala zaryzykować stwierdzenie, iż powoli społeczeństwo informacyjne staje się elementem wzrostu gospodarczego zajmując miejsce wiodącego czynnika miękkiego tego wzrostu.

Tabela 2. Społeczeństwo informacyjne – rozumienie instytucjonalne

Organizacja/urząd	Przyjęta definicja
1	2
I Kongres Informatyki Polskiej (1994)	Społeczeństwo charakteryzujące się przygotowaniem i zdolnością do użytkowania systemów informatycznych, skomputeryzowane i wykorzystujące usługi telekomunikacji do przesyłania i zdalnego przetwarzania informacji.
Organisation of Economic Cooperation and Development (OECD 1999)	<p>To społeczeństwo, w którym informacja będzie stanowiła dużą część wartości dodanej większości dóbr i usług, a działalności informacyjnie intensywne będą w rosnącym stopniu charakteryzować gospodarstwa domowe i obywateli.</p> <p>Społeczeństwo informacyjne może zostać znalezione na przecięciu, kiedyś odrębnych, przemysłów: telekomunikacyjnego, mediów elektronicznych i informatycznego, bazujących na paradygmacie cyfrowej informacji. Jedną z wiodących sił jest stale rosnąca moc obliczeniowa komputerów oferowanych na rynku, której towarzyszą spadające ceny. Innym elementem jest możliwość łączenia komputerów w sieci, pozwalająca im na dzielenie danych, aplikacji, a czasami samej mocy obliczeniowej, na odległości tak małe jak biuro i tak duże jak planeta. Ten podstawowy model rozproszonej mocy obliczeniowej i szybkich sieci jest sednem społeczeństwa informacyjnego.</p>
Ministerstwo Łączności Rzeczypospolitej Polskiej (2000)	Społeczeństwo informacyjne to nowy system społeczeństwa kształtujący się w krajach o wysokim stopniu rozwoju technologicznego, gdzie zarządzanie informacją, jej jakość, szybkość przepływu są zasadniczymi czynnikami konkurencyjności zarówno w przemyśle, jak i w usługach, a stopień rozwoju wymaga stosowania nowych technik gromadzenia, przetwarzania, przekazywania i użytkowania informacji.
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRT 1996)	<p>Społeczeństwo staje się społeczeństwem informacyjnym, gdy osiąga stopień rozwoju oraz skali i skomplikowania procesów społecznych i gospodarczych wymagający zastosowania nowych technik gromadzenia, przetwarzania, przekazywania i użytkowania olbrzymiej masy informacji generowanej przez owe procesy. W takim społeczeństwie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – informacja i wynikająca z niej wiedza oraz technologie są podstawowymi czynnikiem wytwórczym, a wszechstronnym czynnikiem rozwoju jest wykorzystywanie teleinformatyki; – siła robocza składa się w większości z pracowników informacyjnych; – większość dochodu narodowego brutto powstaje w obrębie szeroko rozumianego sektora informacyjnego.
Urząd Komitetu Integracji Europejskiej (UKIE)	Społeczeństwo informacyjne to nowy typ społeczeństwa, który ukształtował się w krajach, w których rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych osiągnął bardzo szybkie tempo. Podstawowymi warunkami, które muszą być spełnione, aby społeczeństwo można było uznać za informacyjne, jest rozbudowana nowoczesna sieć telekomunikacyjna, która swoim zasięgiem obejmowałaby wszystkich obywateli oraz rozbudowane zasoby informacyjne dostępne publicznie. Ważnym aspektem jest również kształcenie społeczeństwa w kierunku dalszego rozwoju, tak by wszyscy mogli w pełni wykorzystywać możliwości, jakie dają środki masowej komunikacji i informacji.

1	2
Ministerstwo Nauki i Informatyzacji (2005)	Społeczeństwo informacyjne to nowy typ społeczeństwa, kształtujący się w krajach postindustrialnych, których rozwój technologii osiągnął najszybsze tempo. W społeczeństwie informacyjnym zarządzanie informacjami, ich jakość i szybkość przepływu są zasadniczymi czynnikami konkurencyjności zarówno w przemyśle, jak i w usługach.
Firma Microsoft	Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo nowoczesnego, wysoko rozwiniętego państwa, w którym istnieje rozbudowana infrastruktura teleinformatyczna, która umożliwia społeczeństwu pełen dostęp do usług i informacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu I Kongresu Informatyki Polskiej, Poznań 1994, PO: [Nauka] oraz [Nowak].

**Tabela 3. Społeczeństwo informacyjne
– ujęcie literaturowe**

Autor/Autorzy	Przyjęta definicja
1	2
M. Bangemann (1994)	Społeczeństwo informacyjne to rewolucja oparta na informacji i rozwoju technologicznym, który pozwala nam teraz przetwarzać, gromadzić, odzyskiwać i przekazywać informacje w dowolnej formie – mówionej, pisanej i wizualnej – bez względu na odległość, czas i wielkość.
H. Kubicek (1999)	Społeczeństwo informacyjne oznacza formację społeczno-gospodarczą, w której produktywnie wykorzystanie zasobów, jakim jest informacja oraz intensywna pod względem wiedzy produkcja odgrywają dominującą rolę. To społeczeństwo, w którym jednostki, jako konsumenci czy też pracownicy, intensywnie wykorzystują informację. Kubicek proponuje model warstwowy, którego jądrem jest IT. Sfera techniczna otoczona jest przez warstwę zjawisk związanych z gospodarczym wykorzystaniem IT, która z kolei otoczona jest przez warstwę zjawisk o charakterze społecznym, kulturowym i politycznym.
T. Goban-Klas, P. Sienkiewicz	Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, które nie tylko posiada rozwinięte środki przetwarzania informacji i komunikowania, lecz środki te są podstawą tworzenia dochodu narodowego i dostarczają źródła utrzymania większości społeczeństwa.
T. Hofmøkl	Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, w którym informacja stała się zasobem produkcyjnym określającym nowe przewagi konkurencyjne w stosunku do otoczenia, a równocześnie zapewniającym rosnący poziom adaptacyjności społecznej, w wyrazie ogólnym i w wyrazie jednostkowym, do zmieniającej się lawinowo zmienności otoczenia.
S. Juszczyk (2000)	Społeczeństwo, które charakteryzuje układ stosunków opartych na gospodarce informacyjnej – gdy ponad 50% dochodu narodowego brutto powstaje w obrębie szeroko rozumianego sektora informacyjnego.
L. Soete (1997)	Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, które się właśnie kształtuje, gdzie technologie gromadzenia i transmisji danych są powszechnie dostępne po niskich kosztach. Powszechnemu użyciu informacji i danych towarzyszą organizacyjne, komercyjne, społeczne i prawne zmiany, które głęboko zmieniają życie, pracę i społeczeństwo jako takie.
M. Casey	Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, w którym informacja jest kluczowym elementem społeczno-ekonomicznej działalności i zmian.

1	2
K. Krzysztofek, M.S. Szczepański	Spółeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, w którym informacja jest intensywnie wykorzystywana w życiu ekonomicznym, społecznym, kulturalnym i politycznym; to społeczeństwo, które posiada bogate środki komunikacji i przetwarzania informacji, będące podstawą tworzenia większości dochodu narodowego oraz zapewniające źródło utrzymania większości ludzi.
M. Goliński (2011)	Najważniejsze cechy społeczeństwa informacyjnego tworzą zbiór wzajemnych związków pomiędzy technikami i technologiami informacyjnymi i przemianami struktur gospodarczych z jednej strony, a polityką poszczególnych państw i organizacji międzynarodowych oraz celami różnych grup interesów – od producentów IT, poprzez nowo powstałe społeczności wirtualne aż do społeczności lokalnych i grup broniących się przed dokonującymi się zmianami. Problematyka SI jest konglomeratem wzajemnych związków pomiędzy technikami i technologiami informacyjnymi oraz przemianami struktur gospodarczych w mikro- i makroskali z jednej strony a polityką poszczególnych państw i organizacji międzynarodowych oraz celami i dążeniami różnych grup interesów z drugiej.
J. Papińska-Kacperek (2008)	Spółeczeństwo informacyjne niesie w sobie również nowe podejście do zarządzania administracją publiczną obejmujące wewnętrzne i zewnętrzne jej środowisko z wykorzystaniem nowoczesnych technologii cyfrowych lub też jako przełomowe podejście do zarządzania administracją publiczną związane z rewolucją społeczną, jaka łączy się z transformacją pomiędzy społeczeństwem industrialnym a społeczeństwem informacyjnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Casey, 2001; Goliński, 2011; Goliński, www.e-mentor.com.pl; Goban-Klas, Sienkiewicz, 1999; Bogdół-Brzezińska, Gawrycki, 2003; Juszczak, 2000; Nowak, www.silesia.pl; Papińska-Kacperek, 2008, s. 525–526].

Elementy składowe definicji społeczeństwa informacyjnego dają się w dużej mierze skwantyfikować, co daje podstawę do opracowań statystycznych i sklasyfikowania krajów pod względem zaawansowania procesu tworzenia społeczeństwa informacyjnego. I tak np. zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku w UE dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych wzrósł z poziomu 45% do poziomu 59%, a dostęp do szerokopasmowego Internetu wzrósł z poziomu 20% do 46%. W odniesieniu do przedsiębiorstw natomiast wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w UE w tym czasie pokazuje, że 9 na 10 przedsiębiorstw miało wówczas dostęp do Internetu (ok. 96%) przy czym 80% korzystało z łącza szerokopasmowego [GUS, 2008, s. 1–8]. Zaś zgodnie z najnowszymi danymi Eurostatu w roku 2013, 79% gospodarstw domowych w UE miało dostęp do Internetu, przy czym 76% miało dostęp do Internetu szerokopasmowego. Jest to gigantyczny przeskok, choć nadal widać ogromne różnicowanie w tej materii w poszczególnych krajach członkowskich.

W Holandii np. w roku 2013 dostęp do Internetu gospodarstw domowych wynosił 95%, w Luksemburgu 94%, a w Szwecji i Danii 93%. Natomiast w Rumunii dostęp ten wynosił 58%, w Grecji 56%, a w Bułgarii jedynie 54% [Eurostat, 2013, s. 1]. Wartości te sugerują zatem, iż jeszcze dużo pracy jest przed UE w podjętym w rozważaniach obszarze, szczególnie w krajach nowo przyjętych.

Polska na tym tle wypada bardzo korzystnie, bowiem najnowsze dane wskazują, że w roku 2013 komputery wykorzystywało 95% przedsiębiorstw, a dostęp do Internetu miało 94% przedsiębiorstw. Najczęściej przedsiębiorstwa korzystały z łączy szerokopasmowych (83%). Używanie mobilnych łączy szerokopasmowych zadeklarowało 44% przedsiębiorstw. Zaś w odniesieniu do polskich gospodarstw domowych, to w 2013 roku trzy czwarte gospodarstw domowych miało w domu przynajmniej jeden komputer, choć wyposażenie w komputery jest zróżnicowane i znacznie częściej pozostają one w posiadaniu gospodarstw domowych z dziećmi aniżeli gospodarstw bez dzieci. Różnica ta jest znacząca i wynosi ponad 30 p. proc. [GUS, 2013, s. 1–10]. W 2013 roku dostęp do Internetu posiadało prawie 72% polskich gospodarstw domowych i był on o 1,4 p. proc. wyższy niż w roku poprzednim.

Spółeczeństwo informacyjne na trwałe weszło do grupy elementów rozwoju gospodarczego. Współczesne teorie rozwoju gospodarczego zmuszone są uwzględniać to zjawisko. Ponieważ instrument ŁE obejmuje swym obszarem wsparcia powszechną w UE cyfryzację można pokusić się o stwierdzenie, iż ŁE jest katalizatorem rozwoju gospodarczego w UE i z pewnością będzie on kontynuowany w przyszłych perspektywach finansowych.

METODOLOGIA BADAŃ

Z uwagi na fakt, iż nowy instrument ŁE wspólny dla trzech newralgicznych sektorów ma wymiar głównie transgraniczny, uznano za celowe rozpoczęcie badań empirycznych na obszarach zdefiniowanych jako przygraniczne, na poziomie NUTS II. Ten statystyczny wymiar w warunkach polskich spełniają województwa. Badania rozpoczęto w czerwcu 2014 roku na polskim pograniczu zachodnim nadając im charakter pilotażowy, zakończono natomiast we wrześniu roku 2014. Wybór niemiecko-polskiego pogranicza i województw tam położonych nie jest przypadkowy, gdyż to pogranicze jest zorganizowane euroregionalnie, a euroregiony polsko-niemieckie są najbardziej „dojrzałe” i mają najdłuższy staż oraz doświadczenia praktyczne. Z uwagi na fakt, iż dopiero rozpoczęto powyższe badania wnioski tu zamieszczone będą fragmentaryczne oraz stanowić będą dopiero platformę dalszych konstruktywnych opinii i opracowań.

Początkową fazę badań rozpoczęto w Euroregionie Nysa, który funkcjonując od 1991 roku jest najstarszą tego typu strukturą w Europie Środkowo-Wschodniej. Z punktu widzenia podziału NUTS, euroregion ten położony jest na obszarze województwa dolnośląskiego. Województwo to obejmuje 26 powiatów oraz 4 miasta wydzielone na prawach powiatu, z tego 7 powiatów leży w granicach euroregionu. W momencie powoływania euroregionu w jego skład weszło jedynie 10 gmin. Liczebność próby badania pilotażowego wyniosła 200 osób (po 20 z każdej podanej badaniu gmin).

Ponad czterokrotny wzrost samorządów terytorialnych w aktywności euroregionalnej świadczy o rosnącym znaczeniu tej struktury w gospodarce kraju członkowskiego UE. Można to też potwierdzić w kontekście wiedzy o nowym instrumencie finansowym ŁE, który – jak już wspomniano – jest przeznaczony na obszary przygraniczne, czyli także na euroregiony.

Na potrzeby badania opracowano ankietę skierowaną do ludności powiatów i gmin województwa dolnośląskiego oraz do władz samorządowych. Ankiety badania głównego są w trakcie zwrotu, jednakże już teraz wstępna analiza wyników badania pilotażowego daje podstawy do pewnych uogólnień i wniosków. W ankiecie m.in. zawarto pytania (częściowo otwarte, częściowo zamknięte) dotyczące:

- znajomości polityki regionalnej w ramach integracji,
- wiedzy o funduszach strukturalnych ogólnej i szczegółowej o poszczególnych funduszach,
- wiedzy o nowym instrumencie ŁE,
- wiedzy o strategii „Europa 2020”,
- wiedzy o wzajemnym powiązaniu i wpływie strategii „Europa 2020” na politykę regionalną i aktywność instrumentu ŁE,
- wiedzy o nowym typie społeczeństwa – społeczeństwie informacyjnym.

WSTĘPNE WYNIKI BADAŃ NA TEMAT INSTRUMENTU „ŁĄCZĄC EUROPE” W KONTEKŚCIE TWORZENIA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Weryfikacja materiału empirycznego w powyższych blokach problemowych dała interesujące informacje, czasem zaskakujące. Zdecydowanie stwierdzić należy, że znajomość polityki regionalnej, funduszy strukturalnych, a szczególnie instrumentu ŁE wypadła na korzyść ludności powiatów i gmin euroregionalnych. Ludność ta jest doskonale zorientowana, że mieszka na terenie euroregionu, który traktowany jest jako teren uprzywilejowany integracyjnie. Ponadto ludność euroregionalna jest przekonana, że od niej wymaga się również wiedzy integracyjnej i zaangażowania europejskiego. W związku z powyższym ludzie ci pozytywnie oceniają wiedzę, również najnowszą, do której zalicza się znajomość instrumentu ŁE. Podkreślić należy, że zainteresowanie najnowsze skupia się głównie na cyfryzacji (w ramach instrumentu ŁE) oraz osiągnięciu statusu społeczeństwa informacyjnego.

Powiaty i gminy nieeuroregionalne mają wiedzę ogólną integracyjną, gorzej jest z wiedzą szczegółową odnośnie do polityki regionalnej i interwencji strukturalnych. Natomiast instrument ŁE i strategia „Europa 2020” są tu powszechnie nieznane, a zapotrzebowanie na wiedzę z tego obszaru również jest znikome. Tak więc wiedza wśród ludności województwa przygranicznego jest zróżnicowana i zapotrzebowanie na nią również.

Co się zaś tyczy władz samorządowych, to poziom między powiatami i gminami euroregionalnymi i nieeuroregionalnymi jest wyrównany i nie można dostrzec tak drastycznych różnic jak wśród ludności województwa. Dotyczy to zagadnień zarówno ogólnych, jak i szczegółowych. Trendy te zdają się potwierdzać też w odniesieniu do „starych” euroregionów tworzonych w zjednoczonej Europie od II połowy lat pięćdziesiątych. W nich bowiem znajomość procesów integracyjnych, polityki regionalnej, funduszy strukturalnych i możliwości ich pozyskiwania i wykorzystywania na cele społeczeństwa informacyjnego jest niemal perfekcyjna. Należy więc oczekiwać, że polskie euroregiony są w stanie dorównać zachodnioeuropejskim, zwłaszcza w zaangażowaniu się w budowę społeczeństwa przyszłości, czyli informacyjnego do osiągnięcia którego powołano w nowej perspektywie finansowej m.in. instrument finansowy ŁE.

ZAKOŃCZENIE

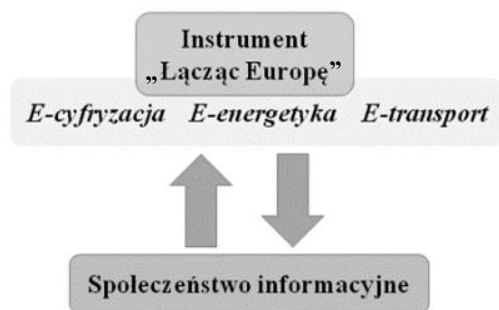
Procesy globalizacyjne i galopujący postęp technologiczny nadały nowe tempo rozwojowi gospodarczemu. Co więcej, wtłoczyły niejako w jego zakres nowe elementy. Od lat 70. XX w. popularnych było wiele określeń związanych z tym procesem m.in. komputeryzacja, informatyzacja czy cyfryzacja. Ułatwiony dostęp do Internetu „skurczył” świat, niwelując problem czasu przepływu informacji. Swobodny i szybki dostęp do informacji spowodował, iż stała się ona najcenniejszym dobrem urastającym w literaturze do rangi nowego czynnika produkcji. Nic dziwnego, że tak duże nakłady są obecnie inwestowane w poszukiwanie nowych, lepszych sposobów pozyskiwania i analizy informacji.

Rzecz jasna nie pozostaje to bez wpływu na społeczeństwo. Od momentu popularyzacji komputerów, a szczególnie od chwili upowszechnienia dostępu do Internetu i sieci komórkowych, społeczeństwa rozwiniętych i rozwijających się państw świata przechodzą gruntowne zmiany i ewoluują w stronę tzw. społeczeństwa informacyjnego. Od ponad 40 lat naukowcy i urzędnicy podejmują próbę zdefiniowania nowego tworu, jednak z racji dynamizmu tego procesu trudno jest stworzyć jedną, uniwersalną definicję społeczeństwa informacyjnego.

Niezależnie jednak od trudności terminologicznych, różne ugrupowania państw oraz kraje samodzielnie, mając świadomość wpływu procesu tworzenia społeczeństwa informacyjnego na kierunki i tempo rozwoju gospodarczego, podejmują próby stymulowania tegoż procesu. Jest tak również i w przypadku Unii Europejskiej, która już w latach 2007–2013 wspierała ten proces. Jednakże w nowej perspektywie finansowej (2014–2020) wsparcie tworzenia społeczeństwa informacyjnego urosło do rangi jednego z trzech nadrzędnych celów Unii Europejskiej, co swój formalny zapis znajduje w przyjętej strategii „Europa 2020”.

Cele strategii „Europa 2020” osiągane są przede wszystkim poprzez realizację założeń polityki regionalnej za pomocą wsparcia z funduszy strukturalnych

oraz nowego instrumentu ŁE, które w całości dają podstawy rozwoju społeczeństwa informacyjnego w gospodarce opartej na wiedzy, co graficznie prezentuje rys. 2.

**Rysunek 2. Instrument „Łącząc Europę”
w budowaniu społeczeństwa informacyjnego**

Źródło: opracowanie własne.

Zawarte w opracowaniu rozważania wykazały, iż konstrukcja i procedury wsparcia finansowego w nowej perspektywie podporządkowane są bezpośrednio (e-cyfryzacja) i pośrednio (e-transport, e-energia) właśnie osiągnięciu coraz sprawniej funkcjonującego społeczeństwa informacyjnego. A zatem strategia „Europa 2020” staje się niejako fundamentem i katalizatorem procesu tworzenia społeczeństwa informacyjnego w Unii Europejskiej.

Wnioski z weryfikacji materiału empirycznego badań pilotażowych pozwalają na wstępne sformułowanie teoretycznych implikacji wyników badań, wskazując bowiem na wysoki poziom znajomości polityki regionalnej, funduszy strukturalnych oraz instrumentu ŁE wśród ludności powiatów i gmin euroregionalnych. Ludność ta świadoma jest wyjątkowości terenów euroregionalnych w kontekście uprzywilejowania integracyjnego. Wyniki badań sugerują, że zainteresowanie tejże ludności skupia się głównie na cyfryzacji (w ramach instrumentu ŁE) oraz osiągnięciu statusu społeczeństwa informacyjnego. Wśród ludności zamieszkującej tereny nieobjęte euroregionem poziom wiedzy na temat polityki regionalnej i interwencji strukturalnych jest znacznie niższy, a instrument ŁE i strategia „Europa 2020” są tu powszechnie nieznane. W odniesieniu do władz samorządowych, poziom między powiatami i gminami euroregionalnymi i nieeuroregionalnymi jest wyrównany. Dotyczy to zagadnień zarówno ogólnych, jak i szczegółowych.

Powyższe wnioski pozwalają na stwierdzenie, iż polskie euroregiony wykazują stosunkowo wysoki poziom zaangażowania w budowę społeczeństwa przyszłości, czyli informacyjnego, do osiągnięcia którego powołano w nowej perspektywie finansowej m.in. instrument finansowy ŁE, czym wyróżniają się w porów-

naniu z pozostałymi regionami Polski. Tak sformułowana teza weryfikowana będzie na podstawie wyników badania zasadniczego prowadzonego aktualnie przez autorki niniejszego opracowania.

BIBLIOGRAFIA

- Bogdół-Brzezińska A., Gawrycki M.F., 2003, *Cyberterroryzm i problemy bezpieczeństwa informacyjnego we współczesnym świecie*, Fundacja Studiów Międzynarodowych i Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa.
- Casey M., 2001, *Europejska polityka informacyjna. Wyzwania i perspektywy dla administracji publicznej*, Międzynarodowe Centrum Zarządzania Informacją Uniwersytetu M. Kopernika, Toruń.
- Internet Access and Use in 2013*, 2013, Eurostat Newsrelease, December 2013.
- Główny Urząd Statystyczny, *Spółeczeństwo informacyjne w Unii Europejskiej*, kwiecień 2008.
- Główny Urząd Statystyczny, *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2013 r.*, październik 2013.
- Goban-Klas T., Sienkiewicz P., 1999, *Spółeczeństwo informacyjne: Szanse zagrożenia, wyzwania*, Wydawnictwo Fundacji Postępu Telekomunikacji, Kraków.
- Goliński M., 2011, *Spółeczeństwo informacyjne – geneza koncepcji i problematyka pomiaru*, Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Goliński M., *Spółeczeństwo informacyjne często (nie)zadawane pytania*, www.e-mentor.edu.pl/drukuj/artukul/numer/9/id/130 (dostęp: 10.03.2015).
- Juszczak S., 1994, *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2000, Raport I Kongresu Informatyki Polskiej, Poznań.
- Komunikat Prasowy Komisji Europejskiej: Instrument „Łącząc Europę”: Komisja przyjmuje plan przewidujący 50 mld euro na rozbudowę sieci europejskich, Bruksela 19.10.2011.
- Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne 2007–2013*, <http://kbn.icm.edu.pl>.
- Nowak J.S., *Spółeczeństwo informacyjne – geneza i definicje*, www.silesia.org.pl/upload/Nowak_Jerzy_Spolecenstwo_informacyjne-geneza_i_definicje.pdf.
- Papińska-Kacperek J., 2008, *Spółeczeństwo informacyjne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Prawo Europejskie w praktyce, 2014, N8(122).
- Program Operacyjny: Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne 2007–2013.
- Soete L., 1997, *Building the Information Society for All Us*. Final Report of the High Level Export Group, Bruksela.
- Tytuł XVI Traktatu o Unii Europejskiej.

Streszczenie

Na nową perspektywę finansową (2014–2020) został powołany nowy instrument finansowy utworzony z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Funduszu Spójności (FS), który ma obsługiwać regiony peryferyjne (dysproporcyjne), w tym regiony współpracy transgranicznej, które ów warunek peryferyjności spełniają w pełni. Pojawia się więc pytanie o jego znaczenie w tych regionach i wpływ na tak pożądaną w Unii Europejskiej konwergencję. Z uwagi na fakt, iż założone wsparcie przez instrument „Łącząc Europę” odnosi się do trzech obszarów, w tym m.in. cyfryzacji (oprócz tego do transportu i energii), należy wnioskować, iż ten instrument służąc współpracy transgranicznej będzie służył budowaniu i osiągnięciu celów społeczeństwa informacyjnego. Taki też jest cel główny opracowania, które przybliżając instrument „Łącząc Europę” ma przedstawić jego znaczenie we współpracy transgranicznej i we wpływie na realizację założeń społeczeństwa informacyjnego, które jest podstawą gospodarki opartej na wiedzy. Autorki przedstawiły wnioski z badań pilotażowych na poziomie NUTS II o znajomości tegoż instrumentu w polskich regionach.

Słowa kluczowe: instrument „Łącząc Europę”, społeczeństwo informacyjne, cyfryzacja

**The “Connecting Europe Facility” in the Activation of Cooperation
and Achievement of the Information Society Goals**

Summary

For the new financial perspective (2014-2020) a new financial instrument was created from the European Regional Development Fund (ERDF) and from Cohesion Fund (FS). The Connecting Europe Facility is supposed to support peripheral (disproportional) regions including regions of the cross-border cooperation which wholly fulfill the peripheral conditions. So this raises a question about its' meaning in these regions and it's influence on the desired convergence in the European Union.

Due to the fact, that the Connecting Europe Facility assumes support in 3 areas i.e. digitization (in addition to transport and energy), one could conclude that this instrument supporting cross-border cooperation will also support building and the achievement of the goals of the information society. So this is also a main purpose of the study, which while presenting the Connecting Europe Facility describes its significance in cross-border cooperation and its influence on the realization of the foundations of the information society which is the foundation of the knowledge-based economy. Authors described some conclusions from pilot research into the awareness of this instrument in Polish regions at the NUTS II level.

Keywords: Connecting Europe Facility, information society, digitization

JEL: L86, O52, O33, O18